

Asia

EU; terveys; terveysministereiden epävirallinen videokokous (Maailman terveysjärjestön WHO:n vahvistaminen) 30.10.2020

Kokous

Terveysministereiden epävirallinen videokokous 30.10.2020

Maailman terveysjärjestön WHO:n 73. yleiskokouksen jatkoistuntoon (9.-14.11.2020) valmistauduttaessa EU:n terveysministerit kokoontuivat 30.10. videokokoukseen keskustelemaan jälleen EU:n roolista WHO:n reformissa. Jäsenmaat esittivät näkemyksiään tarvittavista toimista WHO:n vahvistamiseksi ja paremman terveysturvallisuuden edistämiseksi niin kansallisella, EU- kuin globaalillakin tasolla. Samalla kuitenkin tuotiin esille tarve odottaa käynnissä olevien arviointien tuloksia ennen pidemmälle menevää EU-kannanmuodostusta yksittäisiin ehdotuksiin. Kestävän rahoitus pohjan turvaaminen WHO:lle nousi esillekorostettiin lukuisissa puheenvuoroissa.

Valtiosihteeri Ruuth ilmaisi Suomen tuen päätelmille ja korosti vahvan WHO:n ja tiiviin monenkeskisen yhteistyön merkitystä. Suomi katsoo Covid-19-kriisin osoittaneen terveysturvavalmiuksien globaalin seuranta- ja arviointikehikon vahvistamisen tarpeen. Tämän tulisi ensisijaisesti tapahtua hyödyntämällä olemassa olevista välineistä saatuja kokemuksia. Valtiosihteeri totesi Suomen varauksellisen suhtautumisen Kansainvälisen terveyssäännöstön (IHR) avaamiseen neuvotteluille. Sen sijaan tulisi tarpeen tullen ensisijaisesti tutkia esimerkiksi mahdollisuuksia lisäpöytäkirjojen neuvottelemiseen sopimukseen.

Epävirallisen videokokouksen puheenjohtajana toimi Saksan terveysministeri Jens Spahn. Suomea kokouksessa edusti valtiosihteeri Saila Ruuth. Kokoukseen oli kutsuttu myös Euroopan tautien ehkäisy- ja valvontakeskuksen ECDC:n johtaja Andrea Ammon, joka antoi kokouksen aluksi lyhyen katsauksen epidemiatilanteeseen.

Puheenjohtaja Spahn totesi kokouksen olevan jatkoa 2.10. pidetylle edelliselle terveysministerien videokokoukselle, jossa jäsenmaat olivat ilmaisseet vahvan tukensa WHO:lle johtavana globaaliterveyden toimijana ja kannattaneet PJ:n ehdotusta EU:n yhtenäisestä ja proaktiivisesta osallistumisesta Genevessä käytäviin neuvotteluihin. Puheenjohtajamaa oli 2.10. ministerikokouksen jälkeen tuonut terveystyöryhmän käsittelyyn EU:n roolia WHO:n vahvistamisessa koskevan päätelmätekstin, josta PJ kertoi päästyn työryhmätasolla periaatteelliseen sopuun 23.10. PJ kiitti jäsenmaita niiden antamasta tuesta päätelmäprosessille ja toivoi ministereiltä tässä kokouksessa konkreettisia ehdotuksia siitä, miten EU voisi edistää WHO:n ja globaalin terveysturvallisuuden vahvistamista. PJ korosti pandemian osoittaneen globaalin terveysyhteistyön välttämättömyyden

samalla, kun se on tuonut entistä näkyvämmiksi WHO:n toiminnan haasteet mm. rahoitukseen, vastuuvollisuuteen, synergioihin ja toiminnan läpinäkyvyyteen liittyen.

Myös **terveyskomissaari Stella Kyriakides** korosti puheenvuorossaan vahvan WHO:n merkitystä. Ei riitä, että vain EU vahvistaa omaa varautumistaan tuleviin terveysuhkiin, vaan tarvitaan myös parempaa globaalia kykyä vastata niihin. Komissaari näki tarpeellisen kehittää globaali terveysturvallisuusjärjestelmä, jossa eri osapuolten roolit ja vastuut olisi selkeästi määritelty. Tässä WHO:lla on komissaarin mukaan keskeinen rooli. Konkreettisia kehitysaskelina Kyriakides painotti tarvetta kehittää mekanisme, jolla vakava kansainvälinen terveysuhka (PHEIC) julistetaan, ja pohtia, miten matkustusrajoitukset ja kauppaan kohdistuvat rajoitukset voitaisiin pitää toisistaan erillään. Komissaarin mukaan tarvitaan myös parempaa läpinäkyvyyttä kansainvälisten sääntöjen noudattamisesta. Komissaari katsoi neuvotellun päätelmätekstin antavan EU-delegaatiolle Genevessä hyvän perustan neuvotella muiden WHO:n jäsenmaiden kanssa ja auttavan konsensuksen löytämisessä.

Komissaari Kyriakides antoi myös lyhyen katsauksen komission viimeaikaisiin moninaisiin toimiin huolestuttavaan suuntaan kehittyneen epidemiatilanteen hallitsemiseksi ja jäsenmaiden tukemiseksi. Komissaari informoi ministereitä myös Euroopan terveysunionia koskevasta paketista, jonka komissio valmistautuu julkaisemaan 11.11.2020. Komissaari toivoi jäsenmailta poliittista sitoutumista tulevien ehdotusten toteuttamiseen.

Käydyssä täyden pöytäkierron keskustelussa jäsenmaat esittivät näkemyksiään tarvittavista toimita WHO:n vahvistamiseksi ja paremman terveysturvallisuuden edistämiseksi niin kansallisella, EU- kuin globaalillakin tasolla. Jäsenmaat ilmaisivat myös yksituumaisesti tukensa neuvotteluille päätelmille ja niiden sisältämälle sitoumukselle ottaa EU:na johtava rooli tulevissa WHO-neuvotteluissa. Puheenvuoroissa peräänkuulutettiin mm. PHEIC-hätätilanteen julistamisen mekanismin uudistamista, Kansainvälisen terveyssäännösten IHR:n täysimääräistä toimeenpanoa ja kansallisen toimeenpanon arvioinnin kehittämistä sekä mahdollisuutta tehdä WHO:n toimesta itsenäisiä epidemiologisia arviointia paikan päällä korkean riskin alueilla. Toisaalta monet jäsenmaat pitivät tärkeänä odottaa käynnissä olevien arviointien tuloksia ennen kuin muodostetaan kantoja konkreettisiin uudistusehdotuksiin. One Health -lähestymistavan vahvistamista pidettiin yleisesti tärkeänä. Useissa puheenvuoroissa nostettiin esille tarve varmistaa WHO:n kestävä rahoitus pohja, mikä voi edellyttää sekä muutoksia WHO:lle annettavan rahoituksen rakenteeseen että rahoituksen tason kasvattamista. Eräät maat toisaalta ilmaisivat keskustelussa varauksellisen suhtautumisensa WHO:n rahoituksen (erit. jäsenmaksujen) korottamiseen ja toivoivat rahoituksen lisäämisen sijaan WHO:n toiminnan priorisointia ja sopeuttamista käytettävissä oleviin resursseihin. Tuleva puheenjohtajamaa Portugali kertoi globaaliterveyden olevan vahvasti esillä myös 1.1.2021 alkavalla pj-kaudellaan.

Valtiosihteeri Ruuth ilmaisi Suomen tuen päätelmille ja korosti vahvan WHO:n ja tiiviin monenkeskisen yhteistyön merkitystä. WHO:n reformista käytävissä keskusteluissa EU:lla on velvollisuus kantaa vastuunsa mutta samalla neuvottelut antavat EU:lle mahdollisuuden osoittaa globaalia johtajuutta. Valtiosihteeri totesi Covid-19-kriisin osoittaneen, että kaikilla maailman mailla tulee olla riittävä terveysturvapakasiteetti. Tarvitaan terveysturvavalmiuksien globaalien seuranta- ja arviointikehikon vahvistamista ja tässä työssä tulisi Suomen mukaan hyödyntää olemassa olevista välineistä saatuja kokemuksia. Suomi tukee myös terveyden ja talouden välisiä yhteyksiä koskevan työn ja osaamisen vahvistamista WHO:ssa. Mitä tulee konkreettisiin ehdotuksiin WHO:n ja globaalien terveysturvallisuuden kehittämiseksi, Suomi katsoo EU:n lopullisen kannanmuodostuksen edellyttävän huolellista perehtymistä ehdotusten yksityiskohtiin siinä vaiheessa, kun ne on pöydätty. Valtiosihteeri totesi Suomen varauksellisen suhtautumisen Kansainvälisen terveyssäännösten (IHR) avaamiseen neuvotteluille. Sen sijaan tulisi tarpeen tullen ensisijaisesti tutkia esimerkiksi mahdollisuuksia lisäpöytäkirjojen neuvottelemiseen sopimukseen.

Komissaari Kyriakides totesi jäsenmaiden tuen EU:n vahvalle roolille ja päätelmätekstille. EU:n vahva rahoituspanos WHO:ssa antaa EU:lle komissaarin mukaan sekä vaikutusvaltaa että vastuuta. EU:n kantojen koordinoinnissa Geneven EU-delegaation ja jäsenmaiden Geneven-edustustojen rooli on keskeinen.

PJ Spahn kiitti keskustelusta ja päätelmien saamasta vahvasta tuesta. Päätelmäteksti etenee coreperin kautta hyväksyttäväksi kirjalliseen menettelyyn 4.-6.11. ja on siten käytettävissä EU:n yhteisen esiintymisen tukena WHO:n 73. yleiskokouksen jatkatussa istunnossa 9.-14.11.

Suomen edustajat

Valtiosihteeri Ruuth ja virkamiesvaltuuskunta

Liitteet

Viite

Asiasanat	kansanterveys, koronavirukset, terveyspolitiikka, työllisyys- sosiaalipolitiikka- terveys- ja kuluttaja-asiat -neuvosto, WHO, YK
Hoitaa	SM, STM, TEM, UM, VM
Tiedoksi	EUE, LIIVI, LVM, MMM, OKM, OM, PLM, RUOKA, SM, TULLI, VM, VNK, VTV, YM